

Inhoud

Vooraf 11

1 Inleiding 15

Deel I Didactiek 19

2 Inleiding op de hoofdstukken 3, 4 en 5 21

3 De Voortgangsbespreking 27

3.1 Nieuwsgierig en gul met belonen 28

3.2 Nagaan hoe het werk zelfstandig gegaan is 31

3.3 In kaart brengen en belonen wat succesvol is 31

3.4 Zoeken naar de oorzaak als het werk niet goed gegaan is 34

3.5 Het werk corrigeren 34

3.6 Hulp aan individuele of groepjes leerlingen 35

4 Aansluiten bij de leerlingen 37

4.1 Zorgzaam en uitdagend 37

4.2 Aansluiten op wat tot nu toe geleerd is 39

4.3 Aansluiten op ervaringen uit het dagelijks leven 39

4.4 Aansluiten op behoeften en inspiratie van de leerlingen 42

4.5 Zelfstandig werken in de klas 44

5 Afspraken maken over nieuw zelfstandig werk 45

5.1 Uitnodigend en leidend 45

5.2 Duidelijk maken welk werk er wordt afgesproken 46

5.3 De leerlingen vragen verantwoordelijkheid te nemen 47

6 Inleiding op de hoofdstukken 7 tot en met 10 51

7 Reflectie bij de leerlingen stimuleren 57

7.1 Voor leren begrijpen is eigen actie nodig 58

7.2 Wat is reflecteren? 59

7.3 De leerlingen worden zich bewust van hun manier van doen en verwoorden die 61

- 7.4 De leerlingen brengen in kaart wat voor hen belangrijk was in hun werk 62
- 7.5 De leerlingen zoeken naar alternatieve werkwijzen en bepalen hun voornemens voor het vervolg 63
- 7.6 De reflectiespiraal 64
- 7.7 Ook reflecteren als alles goed gaat 66

- 8 Dubbele aandacht: product en proces 69**
 - 8.1 Product en proces 69
 - 8.2 De details en de grote lijnen 72
 - 8.3 De korte en de lange termijn 72
 - 8.4 Evenwicht brengen in de dubbele aandacht 74

- 9 Individuele benadering van de leerlingen 77**
 - 9.1 De eigenheid van een leerling waarderen 77
 - 9.2 De 80/20-regel 80
 - 9.3 Variatie brengen in werkwijzen en werkvormen 81
 - 9.4 Creativiteit van de individuele leerlingen productief maken 83
 - 9.5 Zelfvertrouwen van elke leerling bevorderen 84

- 10 Groepsgewijs leren bevorderen 87**
 - 10.1 Samen werken en leren 87
 - 10.2 De groeps sfeer gebruiken 88
 - 10.3 Gelijkheid en verscheidenheid benutten 89
 - 10.4 Het denken bespreekbaar maken 90
 - 10.5 Doordachte werkvormen gebruiken 91
 - 10.6 Leren samenwerken 96

- 11 Samenvatting van deel I: Het VAARDIG-onderwijsmodel 101**
 - 11.1 De naam van het model 101
 - 11.2 De functie van het model 102
 - 11.3 De VAARDIG-matrix 102

- Verantwoording van deel I 105**

Deel II Orde houden 117**12 Inleiding op deel II 119****13 Een boeiende les 123**

13.1 Het VAARDIG-onderwijsmodel 123

13.2 Andere aandachtspunten 124

14 Het fundament van je leiderschap 129

14.1 De basis leggen voor een ordelijke samenwerking 129

14.2 Het meeste leerlinggedrag is gewoontegedrag 131

14.3 Goed gewoontegedrag bevorderen 131

14.4 Goed gewoontegedrag maakt aandacht vrij voor moeilijker zaken 133

14.5 Gedrag wordt opgeroepen door allerlei signalen in en buiten de leerlingen 133

15 Veroorzaak je de onrust zelf? 135

15.1 Je pakt het onhandig aan 135

15.2 Je laat het erbij zitten 137

16 Met zorg de orde herstellen 141

16.1 Hoe sta je ervoor? 141

16.2 Wat doe je? 143

16.3 Je houding tegenover de leerlingen 144

16.4 Ordemaatregelen verstoren de orde 147

16.5 Oefenen! 148

16.6 Onder ogen zien wat er aan de hand is 149

16.7 De situatie groeit je boven het hoofd 149

17 Ordemaatregelen 153

17.1 Oppervlakkige maatregelen 153

17.2 Het blijft onrustig 154

17.3 Ingrijpendere maatregelen 155

18 Straffen 161

18.1 Het doel van straf is gedragsverbetering 161

18.2 Niet alles kan of mag 162

18.3 Algemene aandachtspunten 164

18.4 Twee straffen die wat verder gaan 165

18.5 Als niets meer helpt 171

Verantwoording van deel II 173

Deel III	Je relatie met de leerlingen	181
19	Inleiding op deel III	183
20	De kern van de relatie is het contact	187
20.1	Contact maken en houden	188
20.2	Docentengedrag dat contact verrijkt	190
21	Samenwerken onder jouw leiding	199
21.1	Basiselementen van samenwerken	199
21.2	Overleggen	204
21.3	Te moeilijke werksituaties eerst aanpakken	206
21.4	Beoordelen en selecteren	207
22	Helpen en geholpen worden	211
22.1	De kant van de leraar: hulp bieden en geven	211
22.2	De kant van de leerlingen: hulp vragen en krijgen	214
23	Mede-opvoeden van leerlingen	217
23.1	Een positieve zelfbeleving ontwikkelen	217
23.2	Een mening leren vormen en leren kiezen	221
23.3	Leren omgaan met anderen	225
23.4	Leren omgaan met grenzen en ruimte	229
23.5	Leren denken over de eigen ontwikkeling	231
24	Grenzen van het leraarschap	237
24.1	Niet op voet van gelijkheid	237
24.2	Je hebt geen 24-uursdienst	238
24.3	Je kunt niet overal bij helpen	239
24.4	Leren kan niet altijd leuk zijn	241
	Verantwoording van deel III	241

Deel IV	Doorgroeien in het beroep van docent	247
25	Inleiding op deel IV	247
26	Kennismaken met je werkterrein	253
26.1	Het leven van een beginnende leraar	253
26.2	Wat heb je aan de school en wat vraagt de school van jou?	256
26.3	De samenwerking met collega-docenten	263
27	Je individuele professionele ontwikkeling	267
27.1	Overleven en dan?	267
27.2	Reflecteren	269
27.3	Automatismen ontwikkelen via reflectie en oefening	276
27.4	Inspiratie putten uit je idealen	278
27.5	Kernreflectie	279
28	Onderwijsontwikkeling is teamwork	287
28.1	Weten wat je wilt	287
28.2	Klein beginnen en geleidelijk meer	288
28.3	Schoolontwikkeling	291
29	Onderwijsontwikkelingen in de laatste decennia	293
29.1	Kernpunten van onderwijsvernieuwing	293
29.2	Leerlingen helpen omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid	303
29.3	Geleidelijk meer verantwoordelijkheid bij de leerlingen leggen	310
30	Het VAARDIG-model toegepast op de hele school	317
30.1	Individueel lerende docenten	317
30.2	Groepsgewijs leren met collega's	321
30.3	Congruentie in de ontwikkeling op de verschillende niveaus in de school	323
30.4	Afsluiting	324
	Verantwoording van deel IV	327
	Lijst van voorbeelden	339
	Over de auteurs	341